

Kvalitetsdeklaration 2002

1. Utrikeshandelsstatistikens ändamål och centrala begrepp

1. 1. Beskrivning av företeelsen

Utrikeshandelsstatistiken beskriver handeln mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (EU) och mellan Finland och tredje land, dvs. intern- och externhandeln. Utrikeshandelsstatistiken är en officiell informationskälla som avspeglar Finlands import, export och handelsbalans. Genom Europeiska gemenskapens lagstiftning om statistikföring av externhandeln (extrastat) och internhandeln (intrastat) kan man försäkra sig om att de statistiska uppgifterna grundar sig på noggrant fastställda normer som tillämpas i alla EU:s medlemsstater. Därtill har enhetliga definitioner och förfaranden vid den praktiska tillämpningen av statistikföringen av utrikeshandeln fastställts genom kommissionens förordningar och beslut.

Statistikföringssystemet för internhandeln togs i bruk i Europeiska gemenskapen i början av januari år 1993. I Finland började man tillämpa ifrågasvarande statistikföringssystem i början av januari år 1995 när Finland blev medlemsstat i EU. Internhandelsstatistiken kräver att uppgifterna samlas in direkt från företagen. Insamlandet av uppgifter är nära förbundet med EU:s mervärdesskattesystem (momssystemet). Praxisen med tillämpning av ett tröskelvärde vid insamlandet av uppgifter innebär att största delen av antalet företag som idkar internhandel är befriade från att lämna uppgifter.

Utrikeshandelns statistiksystem grundar sig på tullklareringsuppgifterna.

1. 2. Statistikändamålen

Utrikeshandelsstatistiken är ett synnerligen viktigt medel för flertalet beslutsfattare, planerare och forskare både inom den offentliga och den privata sektorn. Här följer en del av utrikeshandelns bruksändamål:

- beredning av EG-myndigheternas multilaterala och bilaterala rådslag rörande den gemensamma handelspolitiken
- uppföljning av utvecklingen på EU:s interna marknad och den nationalekonomiska utvecklingen
- beredning och uppföljning av andra nationella och internationella organisationers verksamhetspraxis
- bevakande av de nationella intressena inom den ekonomiska politiken och handelspolitiken
- informationskälla för företagen vid utarbetandet av marknadsundersökningar och utvecklandet av handelsstrategier
- en väsentlig informationskälla för betalningsbalansstatistiken, den nationalekonomiska bokföringen och den ekonomiska forskningen
- uppföljning av globalisationsutvecklingen och dess inverknings
- massmedia och "den breda allmänheten"

Exemplen här ovan ger en bild av vem som utnyttjar utrikeshandelsstatistiken och hur utbredd och mångsidig användningen är.

1. 3. Lagstiftningsgrunder

Finlands utrikeshandelsstatistik grundar sig på Europeiska gemenskapens lagstiftning och på Finlands nationella tulllag (1466/94).

EG:s legislatur är indelad i två delar. Den ena delen berör statistiken över internhandeln och den andra statistiken över externhandeln. Därtill följs EG:s allmänna statistikförordning (Euratom, EEG) 1588/90. Varunomenklaturen som tillämpas vid statistikföring som berör både internhandel och externhandel grundar sig på rådets förordning (EEG) Nr 2658/87 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan (tariffen). Ländernomenklaturen som också är gemensam för båda systemen grundar sig på kommissionens förordning (EG) Nr 2020/2001 om nomenklaturen avseende länder och territorier för statistik över gemenskapens externhandel och handeln medlemsstater emellan. Ifrågaklassificering följer den s.k. ISO-alfa standarden (ISO 3166) där landkoden består av två bokstäver.

Rådets grundförordning (EEG) nr 3330/91 om statistikföring av internhandeln skapar den metodologiska grunden för statistikföringen av internhandel och tillämpningsföreskrifter för den finns i kommissionens förordning (EG) nr 1901/2000. Grundförordningen har ändrats genom Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1182/1999 och (EG) nr 1624/2000.

Det står stadgat i rådets grundförordning (EG) Nr 1172/95 om statistik som gäller externhandeln, dvs. gemenskapens och dess medlemsstaters varuhandel med icke-medlemsstater. Tillämpningsbestämmelserna om verkställigheten vid statistikföring av externhandel har utfärdats i rådets förordning (EG) Nr 1917/2000. Grundförordningen om externhandel har ändrats genom rådets förordningar (EG) Nr 476/97 och (EG) Nr 374/98.

I Europeiska gemenskapens lagstiftning har man i mån av möjlighet beaktat Förenta Nationernas statistikbyrås rekommendationer om internationell varuhandelsstatistik. (International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions, United Nations 1998).

1. 4. Begrepp, definitioner och klassificeringar

Utrikeshandelsstatistiken omfattar värde- och kvantitetsuppgifter per varukod, land och landområde om varor som exporteras och importeras. Importen statistikförs både enligt ursprungsland och avsändningsland. Exporten statistikförs enligt bestämmelslandet.

Landbegreppen är följande:

- Med ursprungsland avses ett land där en vara tillverkats eller där den senaste ekonomiskt sett viktigaste delen av tillverkningen har skett. Att packa en vara anses inte som tillverkning.
- Ursprungsland för en vara som returnerats till Finland anses vara avsändningslandet liksom vid affärstransaktioner om ursprungslandet inte kan klarläggas.
- I externhandeln anges varorna i kapitel 97 i kombinerade nomenklaturen enligt avsändningslandet och inte enligt ursprungslandet.
- I externhandeln anges varor av gemenskapsursprung enligt avsändningslandet och inte enligt ursprungslandet.
- Ursprungslandet för varor som tillverkats genom lönbearbetning eller returnerats efter reparation är det land där berörda produktionsverksamhet har försiggått.
- Ursprungslandet för begagnade fartyg och flygplan är det land där den tidigare ägaren varit etablerad.
- Bestämmelslandet vid export anses vara det land som vid tidpunkten för exporten är det sista land man har kännedom om, (vid internhandel en medlemsstat) dit varan är avsedd att exporteras från Finland antingen direkt eller via ett annat land.
- Bestämmelslandet för en vara som levererats för bearbetning eller reparation är det land där berörda produktionsverksamhet försiggår.
- Bestämmelslandet för fartyg och flygplan är vid export det land där köparens hemort är belägen.

De huvudsakliga måttenheten för kvantiteten av en vara är nettomängden i kilogram. Vissa varor har också en sekundär måttenhet för kvantiteten, t.ex. stycke, par, kvadratmeter osv. Måttenheterna och deras kännetecken finns upptagna på en bilaga till denna deklaration.

Utrikeshandelns statistiska uppgifter publiceras enligt begreppet för statistikvärde. Med detta avses vid export/leveranser en varas FOB-värde (free on board) och vid import/anskaffningar en varas CIF-värde (cost, insurance and freight) den stats gräns där tullklareringen eller intrastatdeklarationen har inlämnats. Statistikvärdet kan avvika från penningssumman i köpkontraktet, dvs. debiteringsvärdet, med anledning av de leveransvillkor som förekommit vid handelstransaktionen. Statistikvärdet används som enhetlig måttstorhet i alla medlemsstater och det står också i överensstämmelse med FN:s statistikrekommendationer om internationell varuhandelspolitik. Värdeuppgifterna innehåller inte skatter och tullar som uppbärs i Finland.

Finlands utrikeshandelnsstatistik publiceras enligt följande klassificeringsstandard:

- Kombinerade nomenklaturen; Combined Nomenclature (CN)
- Varuklassifikation för internationell handel; Standard International Trade Classification (SITC, rev.3)
- Produktklassifikation efter näringsgren; Classification of Products by Activities (CPA)
- Ekonomisk korttidsstatistik efter huvudändamålet ; Main Industrial Groupings (MIG)
- EG:s näringsgrensstandard; Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés européennes (NACE rev.1)

Kombinerade nomenklaturen (CN) grundar sig på Harmoniserade systemet (Harmonized Commodity Description and Coding System, World Customs Organisation, WCO). Den används vid både tariffiering och statistikföring i Europeiska gemenskapen. De ca 10 600 varukoder i Kombinerade nomenklaturen används vid statistikföring av både intern- och externhandeln. SITC är en klassificering för internationell handel som publicerats av Förenade Nationerna (FN). CPA är ett klassificeringssystem för varor och tjänster som används av Europeiska gemenskapen. MIG är en inofficiell europeisk klassificering (Eurostat), där näringsgrenarna grupperats enligt varornas användningsändamål. NACE är en klassifikation efter näringsgren av enheter som idkar ekonomisk verksamhet.

Kombinerade nomenklaturen (CN) är den klassificeringsstandard som mest används i Finlands utrikeshandelnsstatistik. I såväl statistikdeklarationer för internhandel som i tulldeklarationer vid externhandel klassificeras varorna enligt CN. Också klassificeringar enligt SITC rev.3, CPA och MIG används i statistiken över utrikeshandeln. Man kan använda en konverteringsnyckel från CN till SITC samt från CN till CPA och från CPA till MIG.

Statistiska uppgifter om utrikeshandel publiceras också enligt CPA. CPA är kopplat till näringsgrensindelningen NACE rev.1. Enligt dessa klassificeringar finns statistiska uppgifter att tillgå fr.o.m. år 1997. Konverteringen från CN görs via CPA till NACE. Före 1997 användes ISIC rev.2 (International Standard of Industrial Classification, United Nations) i stället för NACE.

Metoden som i den nationella statistiken över utrikeshandeln används vid produktion av uppgifter från andra klassificeringar än CN grundar sig enbart på bruket av en konverteringsnyckel mellan de olika klassificeringarna. Ett viktigt och ofta använt sätt att skriva ut statistiska uppgifter är att göra det enligt näringsgrenar. Vid produktion av utrikeshandelssiffror enligt näringsgrensindelning har det viktigaste kriteriet varit varornas produktionsursprung. För varje CN-varukod har en typisk näringsgren fastställts genom att använda CPA-klasser som konverteringsnyckel mellan CN och NACE. Genom denna metod klassificeras största delen av varorna enligt näringsgrenarna industri och primärproduktion. Men inom industrin är en betydande del av de företag som idkar handel med varor verksamma inom bygg- och servicebranschen, t.ex. parti- och detaljhandel. Därför ger bruket av konverteringsnyckeln som

klassificeringsmetod i viss mån en vilseledande bild när det gäller strukturstatistiken över företag enligt näringsgren.

1. 5. Uppgifter som statistikförs

I huvudsak ingår alla varor som importeras till Finland eller exporteras från Finland i statistiken över varuhandeln inom intern- och externhandel. Handeln med tjänster stannar utanför statistiken. Statistikföringen förutsätter att varan fysiskt lämnar eller ankommer till landet. Det spelar ingen roll om importen eller exporten inbegriper betalningstrafik eller inte.

Statistikposten för internhandeln upptar följande uppgifter: varukod, statistiskt värde, fakturavärde, mängd (nettokilogram och eventuell extra mängdenhet), ursprungs- och avsändningsland vid införsel och bestämmelseland vid utförsel, transportsätt och transaktionstyp. *Statistikposten för externhandeln* innefattar samma uppgifter som posten för internhandeln med undantag av fakturavärde, men också följande uppgifter som gäller bara externhandel: transportsätt i inlandet, containertransport, det egentliga avsändningslandet inom EU vid export, det egentliga bestämmelslandet inom EU vid import, kod för tullförfarande, förmånsbehandling vid import och s.k. paragrafkod. Statistikposterna för intern- och externhandeln innehåller utöver de egentliga statistiska uppgifterna också olika identifieringsuppgifter.

I varustatistiken inräknas också följande verksamheter som vanligtvis inte omfattar inköp eller försäljning av varor:

- avgiftsfria garanti- eller ersättningsleveranser
- olika biståndsförsändelser (t.ex. export av utvecklingsbistånd)
- varor för lönbearbetning samt varor som återsänds efter lönbearbetning

1. 6. Uppgifter som inte statistikförs

Vissa företeelser har lämnats utanför den officiella statistiken över utrikeshandel. Dessa är sådana ekonomiska transaktioner som inte har något betydande kommersiellt värde. Statistiken över internhandeln täcker inte anskaffningar eller leveranser som görs av privatpersoner eller av små företag som befriats från lämnande av momsuppgifter.

Förteckning över uppgifter som inte ingår i utrikeshandelsstatistiken:

- a. lagliga betalningsmedel och värdepapper
- b. monetärt guld
- c. varor som utgör nödhjälp till katastrofområden
- d. varor avsedda för bruk av diplomatiska sändebud och liknande:
 - varor som omfattas av diplomatisk eller konsulär eller liknande immunitet
 - gåvor till statsöverhuvuden eller till regerings- eller parlamentsledamöter
 - föremål som överlämnas inom ramen för ömsesidigt administrativt bistånd
- e. varor som inte är föremål för affärstransaktion:
 - ordnar, hedersutmärkelser, priser, minnesmärken och medaljer
 - reseutrustning, proviant och annat resgoods, inbegripet sportutrustning, om utrustningen är avsedd för personligt bruk och medförs av den resande eller sänds före eller efter resan
 - hemgift, flyttsaker eller arvegods
 - likkistor och begravningsurnor, gravutsmyckning och föremål för underhåll av gravar eller gravvårdar
 - reklamtrycksaker, bruksanvisningar, prislistor och annat reklammaterial
 - varor som blivit obrukbara eller som inte kan användas för industriella ändamål

- o barlast
- o frimärken
- o farmaceutiska produkter som används vid internationella sportevenemang
- f. produkter som används i samband med undantagsinsatser för skydd av personer eller miljön
- g. varor som i annat än kommersiellt syfte transporteras mellan fysiska personer bosatta i gränzoner som bestäms av medlemsstaterna (gränstrafik); produkter som jordbrukare erhållit från egendom utanför men i anslutning till det statistiska område inom vilket de har sin huvudsakliga verksamhet; varor medförda av fartygspersonal
- h. under förutsättning att förflyttningen är tillfällig, varor som importerats eller exporteras för reparation av transportmedel, transportbehållare och transporttillbehör, men som inte blir föremål för ett förädlingsförfarande, samt reservdelar som används som ersättning vid dess reparationer; varor för mässor, utställningar o.d.; redskap för utövande av yrke; varor för testning; presentations-, nyhets- o.d. filmer; transportmedel i utrikestrafik samt bränslen, smörjmedel, proviant och andra förnödenheter på dessa; hyresvaror, varor för lån med under ett års brukstid; arbetsmaskiner för byggverksamhet; varor för forsknings-, analys- och testningsändamål; reparation av fartyg och flygplan
- i. varor som avsänts till nationella väpnade styrkor stationerade utanför det statistiska territoriet, liksom varor från en annan medlemsstat som förts ut från det statistiska territoriet av de nationella väpnade styrkorna, liksom varor som förvärvats eller överlåtits på en medlemsstats statistiska territorium av en annan medlemsstats väpnade styrkor som är stationerade där
- j. informationsmedier, som t.ex. disketter, databand, filmer, ritningar, ljud- och videokassetter, cd-romskivor som utbyts för att tillhandahålla information och som utformats på begäran av en enskild kund eller som inte ingår i en kommersiell transaktion, samt varor som kompletterar ett informationsmedium, t.ex. för uppdatering, och som inte faktureras varans mottagare
- k. bärraketer för rymdfarkoster
 - o vid avsändande och mottagande för deras uppskjutning i rymden
 - o vid tidpunkten för deras uppskjutning i rymden
- l. transitbefordran (transito)
- m. vederlagsfria kommersiella prov
- n. mark- och säkerhetsutrustning, utbildningsredskap o.d. för internationell flygtrafik
- o. import- och exportleveranser under 500 euro i externhandel

2. Tillförlitlighet och felkällor

2.1. Tröskelvärden i statistiken över internhandeln

Varje medlemsstat inom EU fastställer tröskelvärden för statistikföring av utrikeshandel självständigt så att de kriterier för statistikens täckning som fastställts i förordningen om statistiken över internhandeln uppfylls. Medlemsstaterna fastställer tröskelvärden för såväl anskaffning som leverans av varor i oktober varje kalenderår innan följande statistikår börjar. Avsikten med tröskelvärden är att minska företagens börda vid lämnande av uppgifter. I Finland behöver de företag som blir under tröskelvärdet inte alls lämna in intrastatdeklarationer för internhandel (tabell 1).

Tabell 1: Tröskelvärden i euro		
År	Anskaffningar	Leveranser
2000	100 913	100 913
2001	100 913	100 913
2002	100 000	100 000

Angivandet av statistiskt värde har varit frivilligt inom ramen för de tröskelvärden som finns angivna i tabell 2 nedan. Alla företag som inte överskridit tröskelvärdet kan deklarerat sina anskaffningar och leveranser enligt fakturerat värde. Det statistiska värdet för dessa varupartier fastställs uppskattningsvis av Tullstyrelsens statistikenhet.

Tabell 2: Tröskelvärden för statistiskt värde i euro		
År	Anskaffningar	Leveranser
2000	6 727 528	16 818 821
2001	8 409 396	16 818 793
2002	8 500 000	17 000 000

2. 2. Tröskelvärdena i statistiken över externhandel

Statistiken över externhandel omfattar varuhandeln mellan EU-länderna och tredje länder. Enligt kommissionens förordningar (EG) 1917/2000 och (EG) 1669/2001 upptar statistiken över externhandeln uppgifter från sådana tulldeklarationer där värdet överstiger 1 000 euro. I Finland tillämpades år 2002 ett tröskelvärde på 500 euro.

2. 3. Att uppskatta andelen av internhandeln för företag som underskridit tröskelvärdet

Andelen av handeln som underskridit tröskelvärdet har fastställts enligt uppskattning och räknats med i statistiksiffrorna. Uppskattningen grundar sig på Skattestyrelsens momsuppgifter. Andelen av denna handel anges separat under varukoden "oklassificerad" bland anskaffningar och leveranser.

Tabell 3 visar att de uppskattningsvis fastställda uppgifterna har en större inverkan på anskaffningar än på leveranser. Uppskattningarnas andel har räknats på värdet av export och import. På grund av denna asymmetri och på grund av att några medlemsstaters uppskattningar saknas är anskaffningarna på EU-nivå i allmänhet underskattade i medlemsstaterna jämfört med leveranserna.

Tabell 3: Uppskattningarnas andel i handeln mellan Finland och andra EU-länder						
Anskaffningar	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Under tröskelvärdet	2,5%	2,4%	3,1%	3,5%	3,4%	3,4%
Svarsbortfall	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	2,5%	2,4%	3,1%	3,5%	3,4%	3,4%
Leveranser	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Under tröskelvärdet	1,0%	1,2%	1,1%	0,9%	1,1%	1,2%
Svarsbortfall	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	1,0%	1,2%	1,1%	0,9%	1,1%	1,1%

2. 4. Uppskattningens andel på grund av svarsbortfall

Andelen svarsbortfall, dvs. försenade eller helt försummade deklarationer, har i Finland varit betydelslös. Därför har systematiska uppskattningsmetoder inte utvecklats och tagits i bruk här. Med tanke på den slutliga statistiken grundar sig uppskattningen av enstaka uppgifter på motsvarande uppgifter för tidigare månader. På årsnivå finns det i praktiken inget svarsbortfall alls att konstatera med tanke på värdet (tabell 3).

Problemet med svarsbortfall existerar inte i statistiken över externhandeln, eftersom dess uppgifter grundar sig på tullklareringar.

2. 5. Uppskattning av statistiskt värde

För statistiken över internhandeln insamlas uppgifterna om både statistiskt värde och fakturerat värde direkt från de uppgiftslämnare som överskrider tröskelvärdet i tabell 2. I fråga om uppgiftslämnare för vilka det är frivilligt att ange statistiskt värde bestäms uppgiften om statistiskt värde med hjälp av varukodsspecifika koefficienter som räknats på ett dataunderlag där både statistiskt värde och fakturerat värde finns angivna.

I statistiken över externhandeln motsvarar statistiskt värde värdebegreppet vid tullklareringen.

2. 6. Korrigeringar

Statistiken över utrikeshandeln publiceras för varje kalendermånad så snart som möjligt och den kan innefatta uppskattningar av uteblivna eller bristfälliga uppgifter. Därför kan statistikdatabasen uppdateras flera gånger efter den första publiceringen. De korrigerade siffrorna publiceras i Finlands nationella statistik månatligen. Finland skickar månatligen de korrigerade siffrorna också till Europeiska statistikbyrå Eurostat. Uppgifterna granskas och korrigeras på den mest detaljerade klassificeringsnivån. Statistikuppgifterna för ett kalenderår fastställs senast i slutet av april följande år, varefter korrigeringar inte mera kan göras i uppgifterna.

2. 6. 1. Granskning av primäruppgifterna

Denna punkt upptar ytterligare information om hur omfattande och mångsidiga uppgifterna i utrikeshandelsstatistiken är. Punkten önskas ge statistik användare en uppfattning om de problem och svårigheter som hänför sig till statistikföring av utrikeshandeln.

Granskning och korrigering av fel utgör en arbetsam och resurskrävande del i produktionen av utrikeshandelsstatistiken. Granskningen kräver omdöme och förmåga att besluta när ett fel i uppgifterna är riktigt och kräver korrigering. I EU-länderna används för närvarande olika kriterier vid sökning av fel och utvecklas olika statistiska metoder för testning och granskning av fel. De olika granskningsmetoderna i EU-länderna kan orsaka till skillnader i medlemsländernas statistik. Tabell 4 upptar information om statistikdeklarationernas volym i internhandeln. Under ett kalenderår upptar utrikeshandelsstatistiken i genomsnitt ca sex miljoner export- och importpartier.

Tabell 4: Allmän information om uppgiftslämnare inom internhandeln och antalet deklamationer		
Anskaffningar	2001	2002
Antalet uppgiftslämnare	6 872 **	8 066 ***
Antalet statistikdeklamationer	368 508	374 925
Elektroniska deklamationer (% av antalet)*	87,6	88,4
Elektroniska deklamationer (% av totalvärdet på handeln)	71,4	73,5
Leveranser	2001	2002
Antalet uppgiftslämnare	2 600 **	2 858 ***
Antalet statistikdeklamationer	118 668	124 782
Elektroniska deklamationer (% av antalet)*	85,1	87,0
Elektroniska deklamationer (% av totalvärdet på handeln)	74,1	78,5

* Tullstyrelsen uppmuntrar företag att lämna elektroniska deklamationer. När det elektroniska deklamationssystemet är kopplat till företagets datasystem ökar primäruppgifternas riktighet. Elektroniskt uppgiftslämnande minskar arbetsmängden och kostnaderna vid uppgiftslämnande och bearbetning av uppgifter.

** Antalet vid årsslutet

*** Antalet sammanlagt under hela året

I Tullstyrelsens statistik över utrikeshandeln används två typer av felgranskningar, *validitets-* och *tillförlitlighetsgranskningar*.

Validitetsfel är sådana fel att man kan vara säker på att uppgiften är fel. Invalida uppgifter kommer inte i statistiken, utan de korrigeras alltid.

Huvudsakliga validitetsfel är följande:

- Varukoden är felaktig eller fattas (CN-varukod)
- Landkoden är felaktig eller fattas
- Variabelns värde fattas
- Koden för tullanstalten är felaktig eller fattas - externhandel
- Felaktig procedurkod (transaktion)

Alla uppgifter på statistikdeklarationer som matas in i databasen granskas med tanke på validitetsfel.

Tillförlitlighetsfel gäller sådana statistiska uppgifter som man inte kan vara absolut säker på om de är felaktiga eller inte. Sådana uppgifters värden är avvikande, strider mot tidigare motsvarande uppgifter eller faller utanför normalfördelningen. Deras avvikelse i datamaterialet för dem att se felaktiga ut och därför måste de kontrolleras.

Man håller som bäst att utveckla metodologin beträffande granskning av tillförlitlighet och undersöker nya metoder. I nuvarande system har varje varukod fått enhetsvärdegränser mot vilka inkommande uppgifter granskas. Dessa enhetsvärdegränser har fastställts som förhållande mellan följande variabler:

- det statistiska värdets förhållande till mängd 1
- det statistiska värdets förhållande till mängd 2 (endast om varukoden har annan kvantitet)
- förhållandet mellan mängd 1 och mängd 2

Om en statistikförd parti av en viss varukod inte faller in i givna gränser, anses transaktionen i fråga eventuellt vara felaktig. Alla sådana fall som med tanke på den slutliga statistiken är betydande undersöks separat, och uppgifterna korrigeras, om de visar sig vara felaktiga.

Vid granskning av tillförlitlighet används också vissa andra test som hänför sig till varukoder och de länder handel idkats med. Dessa test riktar sig mot transaktioner där landet eller varukoden varit ytterst sällsynta och där uppgifterna därför kan anses vara felaktiga.

2. 6. 2. Granskning på basis av sekundära uppgifter

I Finland och i de flesta andra EU-länder jämförs statistikuppgifterna om internhandel med momsuppgifterna. Också andra informationskällor används. Avsikten med dessa sekundära informationskällor är att skaffa tilläggsinformation utöver och till stöd för de uppgifter som anmälts till statistiken. Dessa sekundära uppgifter kan också användas för att testa att de inlämnade uppgifterna är tillförlitliga och korrekta.

Tullstyrelsen använder momsuppgifter:

- för att upprätthålla och uppdatera registret över uppgiftslämnare i internhandel
- för att fastställa tröskelvärden för uppgiftskyldigheten
- för att fastställa de uppgiftslämnare som överskridit tröskelvärden
- för att jämföra och kontrollera uppgifter mellan momsdeklarationer och statistikdeklarationer
- för att uppskatta värdet av de företags internhandel som underskridit tröskelvärden

2. 7. Konfidentiella uppgifter

Alla EU-länder tillämpar egna nationella förfaranden och anvisningar för att garantera att uppgifterna behandlas konfidentiellt. Företag har möjlighet att få sina uppgifter sekretessbelagda om det är möjligt att i publikationer känna igen enskilda uppgifter om företaget och om detta skulle skada företagets affärsverksamhet. En sådan här passiv sekretesspraxis (på uppgiftslämnarens begäran) tillämpas i de flesta länder som publicerar statistik över utrikeshandeln.

Vid bearbetning av konfidentiella uppgifter kan information som gäller en viss aktör eller transaktion hemlighållas genom att aggregera statistiska uppgifter innan de publiceras. I vissa fall måste informationen hållas hemlig helt och hållet när det är fråga om en mängduppgift eller en uppgift om en viss varukod och ett visst land. Tullstyrelsen hemlighåller statistiska uppgifter endast på berörda företags begäran. Sekretess beviljas om ett företags affärstransaktion tydligt framkommer av statistiken. Normalt innebär detta att någon statistikklass upptar färre än tre företag eller att det företag som begärt sekretess är dominerande, dvs. representerar minst 75 % av statistikklassens totalvärde.

Följande sekretessklasser som tillämpas på CN-nomenklaturen används i Finlands statistik över utrikeshandeln:

- mängduppgifter per land publiceras inte
- mängduppgifter publiceras inte alls
- endast uppgiften om totalvärde publiceras
- endast uppgiften om både totalvärde och totalmängd publiceras

Fastän en uppgift är delvis eller helt sekretessbelagd, publiceras totalvärdeuppgifterna för sekretessbelagda varukoder. Därför täcker värdeuppgifterna för import och export hela materialet trots sekretessen, vilket inte är fallet i alla länder. Sekretessbelagda uppgifter kan också publiceras på grövre nivåer i en klassificering, när man säkerställt att det inte går att kalkylmässigt härleda en enskild sekretessbelagd uppgift i statistiken. Enligt detta förfarande är totalsiffrorna för utrikeshandeln alltid tillgängliga på en viss klassificeringsnivå.

2. 8. Åtgärder som ökar uppgifternas tillförlitlighet

Tullstyrelsen har utvecklat och utvecklar fortfarande metoder för att testa uppgifternas tillförlitlighet. Dessa test slår larm när de upptäcker eventuellt inkorrekta uppgifter.

För att förbättra statistiska primäruppgifters exakthet, har personalen i tulldistrikten och Tullstyrelsen skyldighet att instruera uppgiftslämnare i korrigerande av fel och ge råd i hur inkorrekta uppgifter kan undvikas i kommande statistikdeklarationer.

Ett företag som överskridit tröskelvärdet eller ett ombud för denna skall inom den tid som bestäms i förordningen om statistik över internhandel skicka sina statistikdeklarationer till Tullen. Om företaget försummar sin deklarationsplikt, kan tulldistrikten vidta rättsliga åtgärder mot dessa företag t.ex. genom att ålägga böter. Sådana sanktioner måste tillgripas endast i yttersta fall i Finland.

3. Statistikens tillgänglighet och aktualitet

De statistiska uppgifterna är till största nytta när de är lätt tillgängliga på likadana villkor för alla intresserade och i sådan form som användarna vill ha dem i. Tullstyrelsens utrikeshandelsstatistik står till allmänhetens förfogande på så detaljerad nivå som går att publicera.

3. 1. Publikationer över utrikeshandelsstatistik

Tullstyrelsen ger regelbundet ut följande publikationsserier:

- Preliminära uppgifter om utrikeshandeln, varje månad vid en tidpunkt som meddelas på förhand
- Månadsöversikt, varje månad vid en tidpunkt som meddelas på förhand
- Månadspublicering, varje månad
- Fickstatistik över Finlands utrikeshandel, årligen på finska och engelska
- Utrikeshandel, årspublicering i två volym
- Enhetsvärde- och volymindex, varje månad
- Översikt av transporter inom utrikeshandel, varje år

Utöver ovan nämnda publikationer produceras då och då publikationer med olika teman, t.ex. "Export och import av högteknologiprodukter", "Statistiköversikt över handeln mellan Finland och Tyskland" och "Statistiköversikt över Finlands handel med utvecklingsländer" osv.

3. 2. När blir statistiken färdig och var publiceras den

Preliminära uppgifter om utrikeshandeln publiceras 6 veckor, månadsöversikten 9 veckor, månadspubliceringen 13 veckor, fickstatistiken över Finlands utrikeshandel 5 månader, årspubliceringarna över ett kalenderår, publikationen om enhetsvärde- och volymindex 10-11 veckor och översikten av transporter inom utrikeshandel 8 månader efter referensperioden. I del 1 och del 2 av årspubliceringen kommer statistikmaterialet att finnas också på CD-ROM . Publikationerna är avgiftsbelagda, men preliminära uppgifter om utrikeshandeln, månadsöversikten, publikationen om enhetsvärde- och volymindex, publikationerna med olika teman samt fickstatistiken över Finlands utrikeshandel finns tillgängliga gratis också på Internet i Pdf-format på adressen <http://www.tulli.fi/> under rubriken Ulkomaankauppatilastot.

Detaljerade statistiska uppgifter om Finlands utrikeshandel finns att få också i den elektroniska databasen ULTIKA på Internet <https://eportti.tietopalvelut.com>. Databasen är avgiftsbelagd och man måste registrera sig som databasanvändare. Databasen uppdateras enligt månadsöversiktens tidtabell en gång i månaden.

Tullstyrelsen producerar i mån av möjlighet särskilda utskrifter ur statistikmaterialet enligt kunders beställning mot avgift.

4. Jämförbarhet

4. 1. Jämförbarhet mellan olika länder statistik

EU-ländernas och deras viktigaste handelspartners olika begrepp och definitioner i statistikproduktionen inverkar på den statistiska jämförbarheten.

Skillnaderna i statistiken över handeln mellan stater undersöks med hjälp av s.k. spegelbildsundersökningar som innebär att ett lands exportstatistik jämförs med ett annat lands importstatistik. Sådana undersökningar är svåra att genomföra eftersom tillräckligt detaljerade uppgifter inte finns att tillgå på grund av bestämmelserna om uppgifternas konfidentialitet. Tullstyrelsen har gjort spegelbildsundersökning med Svenska statistikbyrån och med statistik- och analysavdelningen vid Ryska federationens tullkommitté.

Både i intern- och externhandeln insamlas varje affärstransaktion mellan enskilda länder två gånger. Varor som överförs från land A till land B redogörs som leverans/export i land A och som

anskaffning/import i land B. Trots detta skiljer sig leveranserna/exporterna från A till B från de anskaffningar/importer som B deklarerat från A. Skillnaderna kan beror på många olika orsaker.

Nedan redogörs för de viktigaste metodologiska skillnaderna och problemen vid statistikföring:

- I varuhandel tillämpas två olika registreringsmetoder: *principen om generalhandel* och *principen om specialhandel*.

Principen om generalhandel är en definition rekommenderad av Förenta Nationernas (FN) statistikbyrå. Enligt principen registreras varor när de anländer till eller avgår från landet. Vid import innebär detta att varorna registreras när de anländer till ett friområde eller tullager oberoende av om varorna kommer att användas på hemmamarknaden eller levereras som återexport till andra länder. På motsvarande sätt statistikförs som export varor som förs ut ur ett friområde eller tullager.

Principen om specialhandel är en definition av handeln som används av Europeiska gemenskapens statistikbyrå (Eurostat) och enligt vilken statistik upprättas över EU:s handelsbyte. Enligt principen om specialhandel registreras varorna endast när de överskrider en medlemsstats tullgräns (dvs. hänförs till fri omsättning) eller godkänds för aktiv förädling. Därför räknas varor som kommer till friområde eller tullager inte vid importtidpunkten som handelsbyte utan de statistikförs först när de övergår till fri omsättning eller aktiv förädling. Varor på friområde eller tullager som inte överläts till fri omsättning på hemmamarknaden utan återutförs, upptas enligt principen om specialhandel inte i import- eller exportstatistiken.

Således hamnar varor som i importsyfte ankommit till friområde eller tullager utanför statistiken, medan varor som från friområde eller tullager överläts till fri omsättning eller aktiv förädling statistikförs. På motsvarande sätt upptar statistiken över export inte varor som utförs från friområde eller tullager till andra länder.

- EU:s intern- och externhandel:

Både i EU:s intern- och externhandel existerar problemet med svarsbortfall, eftersom statistikföring av dem inte längre är helt beroende av tullkontroll utan av det att företagen deklarerar sin handel direkt till vederbörande myndighet.

I statistiksystemet för internhandel används tröskelvärden för att små och medelstora företag skall kunna befrias från uppgiftsskyldigheten eller för att statistikföring skall vara enklare för dem. Dessa är emellertid inte de enda orsakerna till statistiskskillnader, för skillnader mellan statistiskuppgifter fanns redan när statistiksystemet grundade sig på förtullningen.

- Preliminära resultat:

I statistiksystemet för internhandel skickar medlemsstaterna sina första statistikutskrifter till Eurostat redan innan alla deklARATIONER har inkommit och handlagts. Därför tenderar skillnaderna i statistiskuppgifter vara större jämfört med siffror som publiceras senare. Detsamma gäller i viss mån också statistiken över externhandel.

- Trepårtshandel:

Med trepårtshandel avses situationer varor säljs från land A till land B utan att varorna fysiskt överförs från land A till land B. Från land B kan varorna säljas till land C utan att varorna fysiskt överförs från land B till land C. Däremot överförs varorna direkt från land A till land C.

Enligt förordningen skall dessa transaktioner statistikföras som leverans/export från land A till land C och i land C statistikförs de som anskaffning/import från land A. I land B statistikförs i detta fall ingen transaktion alls. I fråga om sådana transaktioner finns det risk för att företag inte kan ange sina handelspartnerländer korrekt. I exempelfallet ovan kan varorna deklarerats som leverans/export i land A och som anskaffning/import från land B i land C, fastän varorna inte statistikförs alls i land B.

- Statistikföring av transitovaror (t.ex. baskemikalier, råolja och oljedestillat)
- Växelkurser

Värden skall anges i nationella valutor, fastän transaktioner genomförs i någon annan valuta. Bruket av olika valutakurser kan orsaka skillnader i statistiken.

- Skillnader i deklarationstidpunkter:

På grund av långa transporter kan tidpunkten då deklaration lämnas in infalla på olika månader i import- och exportlandet. I internhandeln förorsakar detta inte stora skillnader, men det är emellertid möjligt att anskaffningar statistikförs först efter det att fakturan kommit in.

- Klassificering av varor:

Många företag – särskilt små och medelstora företag som inte har långt automatiserade datasystem och stora företag som idkar handel med ett stort antal olika varor – skall klara av sina klassificeringsproblem inom ramen för de 10 600 varukoder som finns i KN.

- Lättnader och förenklingar vid deklarering:

Olika länder kan bevilja olika lättnader för stora företag. T.ex. delleveranser (fordonsdelar) kan deklarerats som en varukod.

- Konfidentialitet:

Konfidentialitet kan påverka anmälning av produkter (varukoder) eller handelspartnerländer. Sekretessen borde påverka statistiska siffror endast på en mycket detaljerad klassificeringsnivå. Å andra sidan är vissa militära varor sekretessbelagda av strategiska skäl i vissa länder. Detta medför skillnader också i statistiska totalsiffror i olika länders statistik. I vissa fall klassificeras varor på nytt eller hålls hemliga för att hindra att en konfidentiell uppgift avslöjas.

- Ytterligare:

- metodologiska skillnader i statistikföring av leasingvaror
- bedräglig tullklarering
- fel vid insamling och bearbetning av uppgifter
- skillnader mellan avsändningsland och bestämmelseland

4. 2. Jämförbarhet i tid

Statistikseriernas jämförbarhet i tid är en viktig kvalitetsfaktor. Det är omöjligt att undvika att sifferseriernas kontinuitet inte påverkas av ändringar i definitioner, täckning, metoder och av andra motsvarande ändringar i statistiksystem.

Metodändringarnas inverkan är ju större desto mera detaljerad nivå statistik används på. Utskrifter på t.ex. 8-siffrig KN-nivå per land kan till och med varje år påverkas av ändringarna i varu- och

länderklassificeringar. De stora ändringarna i det harmoniserade systemet senast år 1988 avbröt jämförbarheten mellan tidsserier för vissa varukoder nästan fullständigt.

När Finland blev EU-land 1995, påverkade ändringen av metoden att insamla uppgifter kontinuiteten i statistikens tidsserier.

5. Utrikeshandelsstatistikens samstämmighet

Enhetligheten bestäms av hur väl de olika statistiksystemen eller delar av dem passar ihop sinsemellan.

Uppgifter om utrikeshandeln fås inte bara genom utrikeshandelsstatistiken utan också genom:

- bokföringen över nationalekonomin
- företagsstatistiken
- betalningsbalansstatistiken

Resultaten av alla dessa fyra statistiksystem bör stå i ett visst förhållande till varandra.

Ändå följer insamlandet och produktionen av ovannämnda statistiska uppgifter rekommendationer om uppgiftskällor och -metoder givna av olika internationella organisationer såsom Eurostat, Internationella Valutafonden (IMF), Ekonomiska samarbets- och utvecklingsorganisationen (OECD), Förenta Nationerna (FN), Världshandelsorganisationen (WTO) mm.

Siffrorna för Finlands utrikeshandelsstatistik avviker i någon mån från den nationalekonomiska bokföringens och betalningsbalansstatistikens motsvarande uppgifter. Statistikcentralen och Finlands Bank gör en del kompletteringar och revideringar i berörda siffror för att den statistik som de publicerar skall motsvara den nationalekonomiska bokföringens (SNA) och betalningsbalansstatistikens (BOP) rekommendationer.

6. Upprättandet av statistiken

Uppgifterna om varuhandeln, dvs. internhandeln mellan Finland och gemenskapsländerna fås genom Intrastat-deklarationerna som de uppgiftsskyldiga företagen lämnar in till ett visst tullkontor före den tionde arbetsdagen i den månad som följer på månaden för statistiken.

Primäruppgifterna om varuhandeln mellan Finland och tredje land fås genom tulldeklarationerna. Importören eller exportören skall enligt bestämmelserna av den 1.1.1995 i EG:s tullkodex för varje import- och exportförsändelse inlämna en slutgiltig tulldeklaration till det tullkontor där hänförandet till tullförfarandet har skett. Den slutgiltiga tulldeklarationen skall vid import inlämnas inom 10 dagar efter inlämnandet av den ofullständiga deklARATIONEN (dagen då varan överlåtits). Vid export är motsvarande tid 7 dagar.

Landskapet Åland omfattas inte av EU:s moms-system och följaktligen inte heller av Intrastat-systemet. Därför insamlas primäruppgifterna om varuhandeln mellan Åland och gemenskapsländerna genom förtullningsförfarandet för externhandeln. Genom förtullningsförfarandet insamlas också uppgifterna om Finlands handel med övriga områden som finns utanför EU:s momsområde (t.ex. med Kanarieöarna).

De till tullkontoren inlämnade statistikdeklarationerna för internhandeln och tulldeklarationerna för externhandeln förgranskas varefter uppgifterna lagras i datasystemen för intern- och externhandel. Uppgifterna kontrolleras i samband med inlagringen med hjälp av olika logiktester och villkorliga tester (se punkt 2. 6. kontrollrättelser). Motsvarande kontroller görs också vid elektronisk deklARATION. Av de granskade och godkända uppgifterna utformas sedan databaser för produktion, kontroll och

rapportering. Utgående från dem företas vid Tullstyrelsens statistikenhet en statistisk granskning av riktigheten i uppgifterna och där utskrivs det statistiska materialet. Där redigeras också tidsenliga publikationer och övrigt material för distribution.